

ikke kunne andet end føre til en almindelig Anvendelse. Det er uforsvarligt, saaledes at ville gøre nye og vigtige almindelige Principer gjældende, der dog i deres Almindelighed ikke have kunnet have nogen Berettigelse, og som her umuligen kunne undkastes behørig Drøftelse.

Men, siger man, og dette er ligeledes meget stærkt fremhævet, der er netop noget ganske Særegent ved Fæsteforholdene paa Fideicommissgodserne, og det er dertil, at man vil, der væsentligen skal tages Hensyn; i disse Fæsteforhold have Fideicommissbesidderne været særlige Indskrænkninger underkastede, medens Fæsterne have været særligt beskyttede; thi det fideicommissariske Baand har medført, at Bøndergodset ikke har kunnet sælges. Tilfødes det nu, at Salg må finde Sted, saa bliver der et Overskud, som Fæstestedet giver ved at sælges til Eiendom, den Forskjel nemlig, som der er mellem den Sum, Stedet udbringes til, solgt som Eiendomssted, og den Sum, det repræsenterer som Fæstested. Til dette Overskud har — mener man — Fideicommisset, og den nuværende Fideicommissbesidder slet ingen Adkomst, og Staten ingen Anledning til at gøre Fideicommissfamilierne en Skænk eller Gave med dette Overskud, men den skal her stifte mellem de enkelte store Familier og de mange smaa Familier, og det skal da være billigt og ret, at Overskuddet kommer de smaa Familier til gode. Alt dette kunde nu maaskee nogenlunde lade sig høre, hvis her var Tale, ikke om Lehn- eller Fideicommissbaandet, men om Fæstebaandet, eller hvis den Forudsætning var rigtig, at det fideicommissariske Baand var lagt paa Godserne for Fæstebøndernes Skyld. Men dette er nu uheldigviis aldeles urigtigt, det er noget, som ikke med mindste Føie kan paastaaes. Jeg tør ikke sige, at det slet ikke kan paastaaes; thi det er blevet udtalt, det er paastaaet her i Salen (Ja! Ja!). Vi have hørt den Paastand fremsættes, at det er som Beskytter og Formynder for Fæstebefolkningen, at Staten har skabt Lehnsgodserne. Den ærede Taler, som paastod dette (Tscherning), meente, at Historien lærte det, at Historien skulde vise, at Lehnsgodserne vare blevne til, forat man i Landet kunde have disse rige og mægtige Familier og igjennem dem den mægtigste Be-

skyttelse for denne Deel af Landbefolkningen; og naar vi nu ere i Begreb med at løse hiint Statsindretning, naar vi ville betage Fæstebefolkningen den Beskyttelse, som den hidtil derigjennem har nydt, kunne vi da ville — spurgte den ærede Taler —, at dette skulde skee, uden at Fæstebefolkningen fik nogensomhelst Godtgjørelse derfor. Dette er paa en vis Maade ganske rigtigt stillet; det er netop Sagens egentlige Point. Dersom der var Sandhed i, at disse Institutioner vare stiftede, om end ikke udelukkende — dette kunde Ingen paastaae (Tscherning: Det sagde heller Ingen!), intet fornøstigt Menneske kunde paastaae det, altsaa vistnok heller ikke den ærede Rigsdagsmand —, men dog for en væsentlig Deel, dersom man virkelig kunde sige, at det Diemed væsentligt laae til Grund for Lehnenes Indstiftelse, at man derved havde ville stiftede Fæstebefolkningen paa Lehnsgodserne en mægtigere Beskyttelse, ja da havde den ærede Taler fundet et Grundlag, hvorpaa han her kunde bygge videre. Sagen er derfor saaledes netop stillet ganske rigtigt. Men jeg troer ikke, at den ærede Rigsdagsmand, som sidst afbrød mig, just har handlet klogt i at stille den saaledes; thi han har derved tydeligen blottet Sagens svage Side; det ligger derved klart for Dagen, hvor grundløst det Hele er. Jeg maa tilstaae, at det forekommer mig at være en af de allerdriftigste Paastande, jeg har hørt fremsatte her i Thinget — og det er ikke lidet sagt —, naar man har meent, at turde opstille det som Noget, der skulde være historisk givet, at Fideicommisserne og navnlig Lehnene vare stiftede væsentligen for Bøndestændens Skyld (Tscherning: Ikke væsentligen!), dog i all Fald saaledes for Bøndestændens Skyld, at det her paa nogen Maade kunde komme i Betragtning. Dersom man talte for en Kreds, i hvilken man kunde gøre Regning paa, at ethvert af Ons Ord blev optaget som et Orakel, eller for en Kreds, som ikke havde Gyde eller Billie til at prøve, om det, man sagde, var Sandhed eller ikke, saa kunde jeg forstaae, at slige Paastande kunde komme frem; men jeg fattet ikke, hvorledes det kan skee, naar man taler for en Kreds, hvori der dog maa forudsættes at være selvstændige Mænd